

ევროკავშირის

ასოცირების ხელშეკრულების

გზამკვლევი

სოფლის მეურნეობის საქტორისთვის

პროექტი ხორციელდება ეკონომიკური პოლიტიკის კვლევის ცენტრის (EPRC) მიერ აღმოსავლეთ-დასავლეთის მართვის ინსტიტუტის (EWMI) ACCESS-ის პროექტის ფარგლებში.

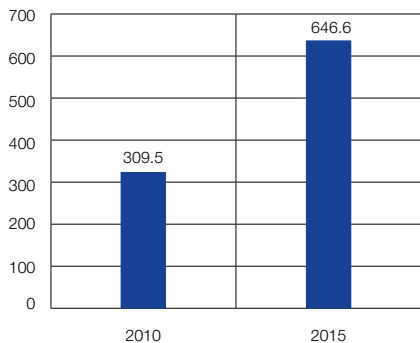
პუბლიკაციის დამზადება შესაძლებელი გახდა ამერიკელი ხალხის მხარდაჭერის შედეგად ამერიკის შეერთებული შტატების საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (USAID) დაფინანსებით.

პუბლიკაციის შინაარსზე პასუხისმგებელია ეკონომიკური პოლიტიკის კვლევის ცენტრი (EPRC). ის შესაძლოა არ გამოხატავდეს USAID-ის, ამერიკის შეერთებული შტატების მთავრობის ან/და EWMI-ს შეხედულებებს.

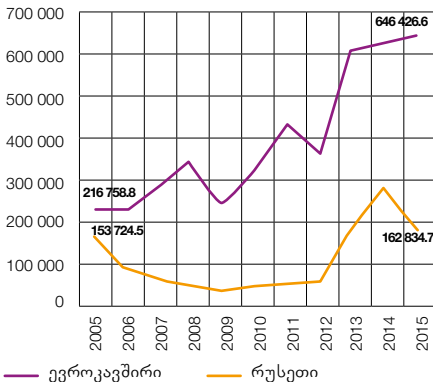
ევროკავშირის ასოცირების ხელშეკრულების გოგადი სარგებელი

500 მილიონიან ბაზარზე წვდომა, გამორიყვამს საბარემო ვაჭრობის და შესაბამისად, ექსპორტის სტაბილურ ზრდას

საქართველოს ექსპორტი ევროკავშირში, მილიონი აშშ დოლარი

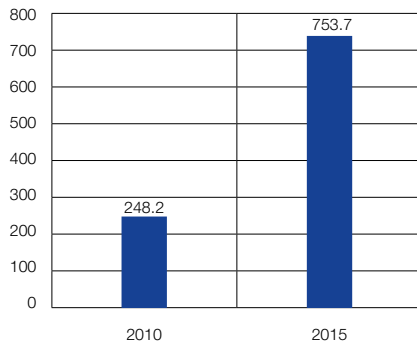
საქართველოს ექსპორტი ევროკავშირში და რუსეთში (2005-2015 წლები), მილიონი აშშ დოლარი

პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების ზრდა

2015 წელს ევროკავშირის ქვეყნებში საქართველოს ექსპორტმა მთელი ექსპორტის 29.3% შეადგინა, მაშინ როდესაც 2010 წელს ეს მაჩვენებელი მთელი ექსპორტის 18% იყო. გრძელვადიან პერიოდში, პროგნოზით ევროკავშირთან თავისუფალი ვაჭრობის შედეგად, საქართველოს მთლიანი ექსპორტი 12.4%-ით გაიზრდება.

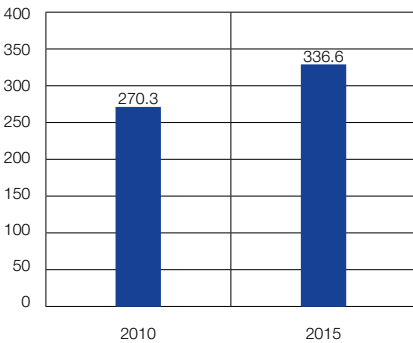
ევროკავშირის ქვეყნებიდან საქართველოში განხორციელებული პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები, მილიონი აშშ დოლარი

2015 წელს ევროკავშირის ქვეყნებიდან განხორციელებულმა ინვესტიციებმა საქართველოში მთელი ინვესტიციების 48% შეადგინა, ხოლო 2010 წელს მთელი ინვესტიციების 30%-ს შეადგენდა.

მოქალაქეების თავისუფალი გადაადგილება წევრი სახელმწიფოების ტერიტორიაზე

ევროკავშირის ქვეყნებიდან საქართველოში გადმორიცხული ფულადი გზავნილების ოდენობა, მილიონი აშშ დოლარი

2015 წელს ევროკავშირის წევრი სახელმწიფოებიდან გადმორიცხული თანხის ოდენობა მთელი ფულადი გზავნილების 31% იყო, მაშინ როდესაც 2010 წლისთვის ეს მაჩვენებელი 26%-ს არ აღემატებოდა.

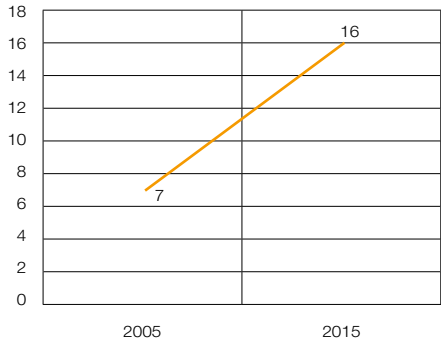
ოკტიმისტური კოლიტიკური და ეკონომიკური სამომავლო გეგმები

წინასწარი გათვლებით, ევროკავშირთან თავისუფალი სავაჭრო რეჟიმი გრძელვადიან პერიოდში, გამოიწვევს საქართველოს მშპ-ს 4.3%-ით ზრდას, ხოლო ხელფასების 3.6%-ით ზრდას.

გავლენა სოფლის მეურნეობაზე

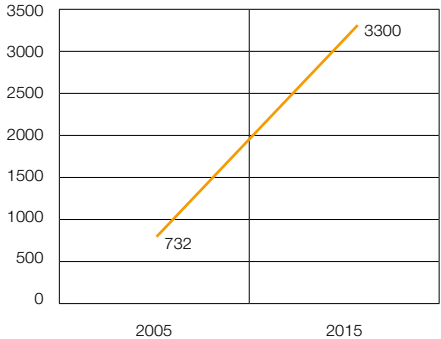
ქართული სოფლის მეურნეობის პროდუქტებს გზა გაეხსნებათ ევროკავშირის ბაზრისკენ იმპორტის გადასახადის გაუქმებით, რაც გაზრდის მოთხოვნას მთელ რიგ სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციაზე.

საქართველოს თხილის ექსპორტი ევროკავშირში, ათასი ტონა

2015 წელს თხილის ექსპორტის 83% ევროკავშირის წევრ ქვეყნებში განხორციელდა.

ქართული ღვინის ექსპორტი ევროკავშირში, ათასი ლიტრი

ევროკავშირთან მიღწეულ იქნა შეთანხმება ქართული თაფლის და მატყლის ექსპორტის შესახებ. თაფლის ექსპორტს ბოლო წლებში მზარდი ტენდენცია გააჩნია: ექსპორტმა 2005 წელს 0.7 ტონა, ხოლო 2015 წლისთვის 8.3 ტონა შეადგინა.

გავლენა ვაჭრობაზე

ასოცირების ხელშეკრულების შესაბამისად, საბაჟო ტარიფი მოიხსნება საქართველოდან ექსპორტირებულ ყველა პროდუქციაზე. შეთანხმება ითვალისწინებს თავისუფალი ვაჭრობის სამი ტიპის გამონაკლისს:

1) თავისუფალი ვაჭრობა სატარიფო განაკვეთების კვოტების ფარგლებში. ამ კატეგორიაში შედის ერთადერთი პროდუქტი - ნიორი. კერძოდ, წინასწარ განსაზღვრული წლიური კვოტის ფარგლებში (220 ტონა), ევროკავშირი ქართველ ექსპორტიორებს ათავისუფლებს საბაჟო ტარიფისგან. ხოლო კვოტირებული ოდენობის, 220 ტონის ზემოთ, ექსპორტიორები ჩვეულებრივად გადაიხდიან საბაჟო ტარიფს.

2) პროდუქტები, რომლებზეც ჯერაც ვრცელდება შეტანის ფასი, მაგრამ რომელთა იმპორტის გადასახადის

ad valorem (ღირებულების შესაბამისი) ადვალორული კომპონენტი გაუქმებულია. ეს ნიშნავს, რომ აღნიშნული გადასახადის ოდენობა არ იქნება დამოკიდებული ექსპორტირებული საქონლის მოცულობაზე, არამედ დადგინდება შეტანის ფასის მიხედვით. ქართველი ექსპორტიორებისთვის საინტერესოა რამდენიმე აგროსასურსათო პროდუქტი რომელიც ამ ჩამონათვალშია: პომიდორი, კიტრი, ტკბილი ფორთოხალი, ვაშლი, მსხალი, ყურძნის დურდო.

3) პროდუქტები, რომლებზეც ვრცელდება გაყალბების საწინააღმდეგო (anti-circumvention) მექანიზმი: საქონლის, ღორის და ცხვრის ხორცი, ფრინველის ხორცი, რძის პროდუქტები, კვერცხი, ბურღულეული, შაქარი, სოკო, ალაო, ქაბო, ტკბილი სიმინდი და სხვა.

გავლენა მწარმოებლებზე

სურსათის უვნებლობის, მცენარეთა დაცვის და ვეტერინარიის სისტემის რეფორმირება ერთის მხრივ, ხელს შეუწყობს წარმოებული პროდუქციის ხარისხის ზრდას, ხოლო, მეორე მხრივ, ქართველ მწარმოებლებს ახალ გასაღების ბაზრებზე წვდომის საშუალებას მისცემს.

გავლენა მომხმარებლებზე

სურსათის უვნებლობის, მცენარეთა დაცვისა და ვეტერინარიის სისტემის რეფორმირება უხარისხო პროდუქციისგან დაიცავს ადგილობრივ მომხმარებელსაც.

ENPARD (სოფლის მეურნეობის და სოფლის განვითარების ევროკავშირის სამეზობლო პროგრამა)

2013-2020 წლებში საქართველო მიიღებს 182 მილიონი ევროს ოდენობის დახმარებას, რომელიც მიემართება სოფლის მეურნეობის სექტორის განვითარებაზე, როგორც სახელმწიფო ინსტიტუტების, ასევე ფერმერების შესაძლებლობების გაძლიერებაზე და სოფლად ცხოვრების პირობების გაუმჯობესებაზე.

1995-2015 წლებში ევროკავშირის მიერ საქართველოსთვის განხორციელებული დახმარების ჯამური ოდენობა აღემატება 550 მილიონ აშშ დოლარს.

საბაჟო და სატარიფო რეგულაციები

DCFTA ითვალისწინებს საქართველოს საბაჟო სისტემის ევროკავშირის საბაჟო სისტემასთან დაახლოებას, რაც მიზნად ისახავს

საქართველოს და ევროკავშირის ერთნაირი საბაჟო რეგულირების გარემოს შექმნას, რაც ქართველ ექსპორტიორებს მინიმუმამდე შეუმცირებს ექსპორტის დანახარჯებს.

საბაჟო ვალდებულებებთან დაკავშირებული დოკუმენტაციის შენახვის ვადა იქნება 3 წელი, ნაცვლად 6 წლისა.

ასოციირების შესახებ შეთანხმების მიხედვით, 2018 წლისთვის უნდა დაინერგოს “უფლებამოსილი ეკონომიკური ოპერატორის“ ინსტიტუტი. აღნიშნული სტატუსი მიენიჭება საქართველოს ექსპორტიორებს, რომლებიც დააკმაყოფილებენ განსაზღვრულ პირობებს. მისი საშუალებით, ისინი ნაკლები კონტროლის გარეშე, უფრო სწრაფად და იაფად მოახერხებენ ევროკავშირში ექსპორტისას საბაჟო პროცედურების განხორციელებას. კრიტერიუმები, ამჟამად შემუშავების პროცესშია და საბოლოო სახით, სავარაუდოდ, 2018 წელს გახდება ცნობილი, თუმცა გასათვალისწინებელია, რომ ისინი საკმაოდ მკაცრი იქნება.

საქონლის წარმოშობის წესები და წარმოშობის სერტიფიკატი

იმისთვის, რომ ქართული საქონელი საბაჟო ტარიფის გარეშე შევიდეს ევროკავშირის ბაზარზე, მან უნდა დააკმაყოფილოს წარმოშობასთან დაკავშირებული პირობები. საქონელი შეიძლება იყოს მთლიანად ან ნაწილობრივ საქართველოში წარმოშობილი. საქართველოში წარმოშობილ პროდუქციად ჩაითვლება:

- საქართველოში მოყვანილი მცენარეული პროდუქტები;
- საქართველოს ნიადაგიდან ან ზღვის ფსკერიდან ამოღებული მინერალური პროდუქტები;
- საქართველოში დაბადებული და გაზრდილი ცოცხალი საქონელი;
- საქართველოში განხორციელებული ნადირობითა თუ თევზჭერით მიღებული პროდუქცია;
- საზღვაო თევზჭერით მიღებული ან სხვაგვარი პროდუქცია, ამოღებული ზღვიდან საქართველოს მცურავი საშუალებების დახმარებით, მისი ტერიტორიული წყლების საზღვრებს გარეთ მხოლოდ იმ პირობით, თუ ქვეყანას აქვს ზღვის ფსკერის ან წიაღის ამ მონაკვეთის დამუშავების საგანგებო უფლებები;
- საქართველოს მცურავ თევზსარეწში წარმოებული პროდუქცია;
- საქართველოში წარმოებული საქონელი, რომელიც მიღებულია ზე-

მთ ჩამოთვლილი პროდუქტებისგან.

ნაწილობრივ წარმოშობილი პროდუქცია, თუ მისმა მასალებმა საქართველოს ტერიტორიაზე განიცადა საკმარისი დამუშავება ან გადამუშავება. მსგავსი საქონელიც სარგებლობს თავისუფალი სავაჭრო რეჟიმით.

საქონლის პრეფერენციული წარმოშობის სერტიფიკატის - EUR.1 გაიცემა შემოსავლების სამსახურის მიერ 3 დღის ვადაში.

EUR.1 სერტიფიკატის აღება (ასევე თურქეთში ექსპორტირების შემთხვევაში) სავალდებულოა, თუ ექსპორტიორს სურს ისარგებლოს საბაჟო-სატარიფო შეღავათებით. იმ შემთხვევაში, თუ საქართველოში წარმოებული საქონელი ვერ აკმაყოფილებს წარმოშობის კრიტერიუმებს და ბიზნეს ოპერატორს მისი ევროკავშირში ან თურქეთში შეღავათების გარეშე ექსპორტი სურს, მას შეუძლია აიღოს არაპრეფერენციული წარმოშობის სერტიფიკატი. ის, ასევე გაიცემა სხვა ქვეყანაში წარმოშობილი პროდუქციის საქართველოდან ექსპორტის დროსაც (საქონლის წარმოშობის დამადასტურებელი სერტიფიკატის საფუძველზე).

წარმოშობის სერტიფიკატი ძალაში იქნება ექსპორტიორ ქვეყანაში მისი გაცემის დღიდან 4 თვის განმავლობაში და ამ ხნის განმავლობაში უნდა წარედგინოს იმპორტიორი ქვეყნის საბაჟო სამსახურს, იმ ქვეყანაში

მოქმედი პროცედურების თანახმად. ზემოხსენებულმა საბაჟო უწყებამ შეიძლება მოითხოვოს წარმოშობის სერტიფიკატის თარგმანი და, ასევე, იმპორტის დეკლარაციასთან ერთად, იმპორტიორის ანგარიში იმის შესახებ, რომ პროდუქცია აკმაყოფილებს წინამდებარე შეთანხმების განხორციელებისთვის საჭირო პირობებს.

იმ ქართველი ექსპორტიორებისთვის, რომელთაც ევროკავშირის ბაზარზე საკუთარი ნაწარმის შეტანა საბაჟო გადასახადის გარეშე სურთ, EUR.1-ის აღება უფასოა. საქართველოს ექსპორტიორებს საქონლის წარმოშობის სერტიფიკატის აღება შეუძლიათ საქართველოს შემოსავლების სამსახურის შემდეგ სერვის ცენტრებში:

- საბაჟო დეპარტამენტი, თბილისი
- საბაჟო გამშვები პუნქტი „თბილისის აეროპორტი“
- საბაჟო გამშვები პუნქტი „ბათუმის პორტი“
- საქონლის გაფორმების სამმართველო: გარდაბნის მუნიციპალიტეტი, სოფელი მარტყოფი, თბილისის შემოსავლელი გზის 36-ე კილომეტრი
- შემოსავლების სამსახურის რუსთავის განყოფილება
- შემოსავლების სამსახურის თელავის განყოფილება

- შემოსავლების სამსახურის ახალციხის განყოფილება
- შემოსავლების სამსახურის ქუთაისის განყოფილება
- გაფორმების ეკონომიკური ზონა „თბილისი“
- გაფორმების ეკონომიკური ზონა „აეროპორტი“
- გაფორმების ეკონომიკური ზონა „ბათუმი“
- გაფორმების ეკონომიკური ზონა „ფოთი“.

EUR.1-ის გაცემისათვის აუცილებელი დოკუმენტბა:

1. განცხადება
2. დეკლარაცია საქონლის კუთვნილებისა და კრიტერიუმების შესახებ, საქართველოს მთავრობის N420 დადგენილების N4 დანართის შესაბამისად
3. კონტრაქტი
4. ანგარიშფაქტურა (ინვოისი)
5. შესაბამისობის სერტიფიკატი ყურძნისეული წარმოშობის პროდუქტების ექსპორტის შემთხვევაში.

საბაჟო დეპარტამენტს უფლება აქვს, საჭიროებიდან გამომდინარე, მოითხოვოს დამატებითი დოკუმენტაცია.

მოთხოვნები პირველადი მწარმოებლებისთვის

პირველადი წარმოება არის პროცესი, რომელიც მოიცავს: მცენარის მოყვანას (მოსავლის აღების, ნაყოფის კრეფის ჩათვლით); ცხოველის გაზრდას, მოშენებას დაკვლამდე, აგრეთვე რძის წველას. პირველადი წარმოება ასევე მოიცავს ნადირობას, თევზჭერასა და ველური მცენარეების შეგროვებას.

სურსათის მწარმოებლად რეგისტრაცია

ნებისმიერი ფიზიკური პირი, რომელიც ეწევა სურსათის პირველად წარმოებას მისი რეალიზაციის მიზნით, მათ შორის, ხილის მოყვანას, ცხოველების მოშენებას, თევზჭერას, სატბორე მეურნეობას და რძის შეგროვებას, ვალდებულია დარეგისტრირდეს სურსათის მწარმოებლად. რეგისტრაციის გარეშე საწარმოს საქმიანობა აკრძალულია და ისჯება საქართველოს მოქმედი კანონმდებლობით.

ფიზიკური პირი, რომელიც პირველად წარმოებას ეწევა არაორგანიზებულად (მაგალითად, საკუთარი ეზოს ხილის მოკრეფა და არასისტემურად ადგილზე რეალიზაცია) ან/და საკუთარი მოხმარების მიზნით, მას სურსათის მწარმოებლად რეგისტრაციის გავლა არ მოეთხოვება.

რეგისტრაციისათვის პირმა უნდა მიმართოს საჯარო რეესტრის ეროვნულ სააგენტოს თავისი მონაცემების ბაზაში შეტანის მიზნით.

ნულ სააგენტოს თავისი მონაცემების ბაზაში შეტანის მიზნით.

ჰიგიენური მოთხოვნები პირველადი მწარმოებლებისთვის

პირველადი წარმოებით დაკავებული ბიზნეს ოპერატორებმა უნდა განახორციელონ საფრთხის კონტროლის ღონისძიებები, მათ შორის, ყველა შესაძლო წყაროდან დაბინძურების კონტროლის ღონისძიებები.

მნიშვნელოვანია, რომ ბიზნეს ოპერატორებმა, სათანადო წესით, გარკვეული პერიოდულობით აწარმოონ რისკების გაკონტროლებასთან დაკავშირებით განხორციელებულ ღონისძიებათა ჩანაწერები. ჩანაწერები შეიძლება იყოს როგორც დოკუმენტური, ისე ელექტრონული სახის.

ზოგად ჰიგიენურ მოთხოვნებს პირველადი მწარმოებლებისთვის ადგენს 2004 წლის 29 აპრილის რეგულაცია „(EC) No 852/2004 საკვები პროდუქტების ჰიგიენის შესახებ“. გარდა ამისა, არსებობს საქართველოს მთავრობის 2010 წლის 15 ივნისის N173 დადგენილების 1-ლი დანართი - სურსათის/ცხოველის საკვების მწარმოებელი საწარმოს/დისტრიბუტორის ჰიგიენის ზოგადი წესი.

მიკვლევადობასთან დაკავშირებული მოთხოვნები

მიკვლევადობის განსახორციელებლად აუცილებელია ბიზნეს ოპერატორს ჰქონდეს სათანადო ინფორმაცია, აწარმოებდეს შესაბამის დოკუმენტაციასა და ჩანაწერებს. ბიზნეს ოპერატორმა უნდა დანერგოს ისეთი სისტემები და პროცედურები, რომლებიც, მოთხოვნის შემთხვევაში, საჭირო ინფორმაციით უზრუნველყოფს კომპეტენტურ ორგანოებს. მიკვლევადობაში იგულისხმება, საქონლის წარმომავლობის აღრიცხვა იმ მიზნით, რომ საჭიროების შემთხვევაში შესაძლებელი იყოს პირველად მწარმოებელზე და შესაბამისად, პროდუქციაზე გასვლა.

სურსათის უვნებლობის კონტროლი

სურსათის უვნებლობაზე პასუხისმგებლობა ეკისრება ბიზნეს ოპერატორს და თავისი საქმიანობის ფარგლებში იგი ვალდებულია უზრუნველყოს სურსათის უვნებლობა წარმოების, გადამუშავებისა და დისტრიბუციის ყველა ეტაპზე. ბაზარზე განთავსებული სურსათი უნდა აკმაყოფილებდეს სურსათის უვნებლობის მოთხოვნებს. დაუშვებელია მაგნე სურსათის ბაზარზე განთავსება, თუ იგი საფრთხეს უქმნის ადამიანის სიცოცხლესა და ჯანმრთელობას. თუ სურსათი მაგნეა, ამ სურსათის მთელი პარტია მაგნედ მიიჩნევა, გარდა იმ შემთხ-

ვევისა, როცა პარტიის დეტალური შემოწმებისა და დასტურდება, რომ პარტიის დანარჩენი ნაწილი აკმაყოფილებს სურსათის უვნებლობის მოთხოვნებს.

ძირითადი სახელმძღვანელო კანონმდებლობაა:

- რეგულაცია „(EC) No 882/2004 ოფიციალური კონტროლის შესახებ, რომელიც ხორციელდება ცხოველის საკვების და სურსათის კანონთან, ცხოველთა ჯანმრთელობის და კეთილდღეობის წესებთან შესაბამისობის დასადაგენად“;

- სურსათის/ცხოველის საკვების უვნებლობის, ვეტერინარიისა და მცენარეთა დაცვის კოდექსი

- საქართველოს მთავრობის 2010 წლის 25 ივნისის დადგენილებით განისაზღვრა სურსათის უვნებლობის, ვეტერინარიისა და მცენარეთა დაცვის სფეროებში ზედამხედველობის, მონიტორინგისა და სახელმწიფო კონტროლის განხორციელების წესი.

სურსათის უვნებლობის სფეროში სახელმწიფო კონტროლის განხორციელების მექანიზმებია: (1) ინსპექტირება, (2) მონიტორინგი, (3) ზედამხედველობა, (4) დოკუმენტური შემოწმება, (5) სურსათის ნიმუშის აღება.

სურსათში პესტიციდების ნარჩენების დასაშვები მაქსიმალური ზღვარი

საჭიროზე მეტი რაოდენობით გამოყენებული პესტიციდები საფრთხეს უქმნის ადამიანის ჯანმრთელობასა და სიცოცხლეს, ვინაიდან ზედმეტად გამოყენებული პესტიციდი სურსათში აისახება როგორც ნარჩენი, რომელიც წარმოადგენს საფრთხეს სურსათის მომხმარებლებისათვის.

რეგულაცია „EC No 396/2005 პესტიციდების მაქსიმალური ნარჩენი რაოდენობა მცენარეული და ცხოველური წარმოშობის სურსათზე/სურსათში და ცხოველის საკვებზე/საკვებში“ შესაბამისად, ყველა აქტიური ინგრედიენტისთვის პესტიციდების მაქსიმალური ნარჩენი რაოდენობა უდრის 1 მილიგრამს 1 კილოგრამზე. თუმცა, ვინაიდან რეგულაცია საკმაოდ რთულია, რეკომენდირებულია, სახელმძღვანელოდ გამოყენებული იქნეს ვროკავშირის პესტიციდების მონაცემთა ბაზა,¹ რომელიც მომხმარებელს შესაძლებლობას აძლევს, მონაცემები გაფილტროს საკვები პროდუქტისა და პესტიციდების ტიპის მიხედვით.

საბაზისო მოთხოვნების გარდა არის კიდევ Global Gap სტანდარტი, რომელიც არსებობს სოფლის მეურნეობის პროდუქტის პირველადი წარმოებისთვის. ისეთი პროდუქტებისთვის, როგორცაა ხილი, ბოსტნეული და ხორცის პროდუქცია. ის

მოიცავს სხვადასხვა ელემენტებს, მაგალითად, პესტიციდების სწორად მოხმარებას, გარემოს დაცვის კუთხით წესებს, რომელიც უნდა გამოიყენოს ფერმერმა, რომ არ გამოიწვიოს გარემოს დაბინძურება; როგორ უნდა დაგეგმოს სწორად თავისი ნათესები, რა საშუალებები უნდა ჰქონდეს იმისთვის, რომ სწარმოში დაცული იყოს პერსონალის უსაფრთხოება, პერსონალის კვალიფიკაცია, ჰიგიენა და სხვა.

სურსათის უვნებლობის, ვეტერინარულ და მცენარეთა დაცვის მოთხოვნები 2020 წლამდე არ ვრცელდება შინამეურნეობებზე და საოჯახო მეურნეობებზე.

---

¹ http://ec.europa.eu/sanco_pesticides

მოთხოვნები სურსათის მწარმოებლებისთვის

სურსათის წარმოება არის პროცესი, რომელიც მოიცავს ადამიანის საკვებად განკუთვნილი პროდუქტის წარმოებას პირველადი ან/და გადამამუშავებელი პროდუქტის ნებისმიერი სახის გადამამუშავებით. სურსათის წარმოება შეიძლება მოიცავდეს მცენარეული და ცხოველური წარმოშობის პროდუქტებს, მათ ნაზავს, ასევე ნებისმიერ სასმელს, მათ შორის სასმელ წყალს და ნებისმიერ ნივთიერებას, რომელიც სურსათში გამოიყენება.

სურსათის მწარმოებლად რეგისტრაცია

ნებისმიერი ფიზიკური თუ იურიდიული პირი, რომელიც ახორციელებს სურსათთან დაკავშირებულ წარმოებას, იმპორტს და რეალიზაციას, ვალდებულია გაიაროს რეგისტრაცია. **რეგისტრაციის გარეშე ასეთი საწარმოს საქმიანობა აკრძალულია და ისტება კანონმდებლობით.**

თუ ფიზიკური პირი სურსათის წარმოებას ეწევა არაორგანიზებულად, მაგალითად საქონლის დაკვლა და არასისტემურად რეალიზაცია, ან სურსათს აწარმოებს საკუთარი მოხმარების მიზნით, მას არ მოეთხოვება სურსათის მწარმოებლად რეგისტრაცია.

ბიზნეს ოპერატორის აღიარება

გარდა რეგისტრაციისა, აღიარებას ექვემდებარება ცხოველური წარმოშობის სურსათის მწარმოებელი

და გადამამუშავებელი საწარმოები. აღიარებას ახორციელებს სურსათის ეროვნული სააგენტო.

კანონმდებლობის შესაბამისად, აღიარებას არ ექვემდებარება ოჯახური წარმოების სუბიექტი და ბიზნეს ოპერატორი, რომელიც ახორციელებს პირველად წარმოებას.

ბიზნეს ოპერატორს აღიარება მიენიჭება უვადოდ იმ შემთხვევაში, თუ მისი საქმიანობა სრულად შეესაბამება კანონმდებლობით დადგენილ მოთხოვნებს. იმ შემთხვევაში თუ დგინდება, რომ ბიზნეს ოპერატორის საქმიანობა სრულად არ შეესაბამება საკანონმდებლო მოთხოვნებს, მაგრამ საწარმოს ინფრასტრუქტურა, მოწყობილობები და აღჭურვილობა სრულად აკმაყოფილებს მოთხოვნებს, მას აღიარება ენიჭება 6 თვის ვადით და მიუთითებს შეუსაბამობის აღმოფხვრისაკენ. 6 თვის შემდეგ მაკონტროლებელი ამოწმებს შეუსაბამობების აღმოფხვრას და შესაძლებელია ვადის არსებული პროცესის კიდევ 6 თვით გაგრძელება. მაგრამ, მესამე ვადა, ანუ 12 თვეზე მეტი საწარმოს აღარ ეძლევა და ავტომატურად უუქმდება აღიარება.

ჰიგიენური მოთხოვნები სურსათის მწარმოებელი საწარმოების მიმართ

ყველა მწარმოებელი ვალდებულია დაიცვას დადგენილი ჰიგიენური მოთხოვნები წარმოების, გადამამუშავების და დისტრიბუციის ყველა ეტაპზე.

ზოგად ჰიგიენურ მოთხოვნებს პირველადი მწარმოებლებისთვის ადგენს 2004 წლის 29 აპრილის რეგულაცია „(EC) No 852/2004 საკვები პროდუქტების ჰიგიენის შესახებ“. პირველადმა მწარმოებლებმა წარმოების პროცესში უნდა დაიცვან ძირითადი ჰიგიენური მოთხოვნები. გარდა ამისა, არსებობს საქართველოს მთავრობის 2010 წლის 15 ივნისის N173 დადგენილების 1-ლი დანართი - სურსათის/ცხოველის საკვების მწარმოებელი საწარმოს/დისტრიბუტორის ჰიგიენის ზოგადი წესი.

არსებობს ზოგადი მოთხოვნები სურსათის მიმართ, რომლებიც დამატებით უნდა გაითვალისწინონ სურსათის მწარმოებლებმა. მოთხოვნები შეეხება სურსათის შეფუთვის, შენობას და მოწყობილობებს, წყალმომარაგებას და კანალიზაციას, სანიტარიას და დეზინფექციას, ტრანსპორტირებას და პერსონალის პირად ჰიგიენას.

HACCP (საფრთხის ანალიზისა და კრიტიკული საკონტროლო წერტილების პრინციპები) მაღალი რისკის და გადაუმავლებელი პროდუქტებისთვის.

სურსათის მწარმოებელ ბიზნეს ოპერატორს დანერგილი უნდა ჰქონდეს HACCP-ის 7 პრინციპი:

1. საფრთხის ანალიზის შეფასება (დადგენა და შეფასება);
2. კრიტიკული საკონტროლო წერტილების დადგენა;

3. კრიტიკული ზღვრების დაწესება;
4. მონიტორინგის პროცესის დაწესება;
5. მაკორექტირებელი ქმედებების დაწესება;
6. გადამოწმების ქმედებების დაწესება;
7. ჩანაწერების წარმოების პროცესების დაწესება.

2015 წლის 1 იანვრიდან HACCP-ის სისტემის შეუსაბამობა იწვევს საწარმოს დაჯარიმებას. ამ მიმართულებითაც, მაკონტროლებელი ორგანოა სურსათის ეროვნული სააგენტო.

სურსათის ეტიკეტირება

სურსათის მწარმოებელმა უნდა დაამყაროს სურსათის ეტიკეტირების მოთხოვნები. მათ შორის, ეტიკეტზე განსათავსებელი სავალდებულო ინფორმაცია, **კვებითი ღირებულების აღნიშვნა და სურსათის ვარგისიანობის მინიმალური ვადა.**

სურსათის უვნებლობის კონტროლი

ბაზარზე განთავსებული სურსათი უნდა აკმაყოფილებდეს სურსათის უვნებლობის მოთხოვნებს და დაუშვებელია მავნე სურსათის ბაზარზე განთავსება.

პასუხისმგებლობა სურსათის უვნებლობაზე მთლიანად ეკისრება სურსათის მწარმოებელს წარმოების,

გადამუშავების და დისტრიბუციის ყველა ეტაპზე.

ბაზარზე განთავსებული სურსათი უნდა აკმაყოფილებდეს სურსათის უვნებლობის მოთხოვნებს. დაუშვებელია მავნე სურსათის ბაზარზე განთავსება, თუ იგი საფრთხეს უქმნის ადამიანის სიცოცხლესა და ჯანმრთელობას. თუ სურსათი მავნედ მიიჩნევა, გარდა იმ შემთხვევისა, როცა პარტიის დეტალური შემოწმებისა და დასტურდება, რომ პარტიის დანარჩენი ნაწილი აკმაყოფილებს სურსათის უვნებლობის მოთხოვნებს. ძირითადი სახელმძღვანელო კანონმდებლობაა:

- რეგულაცია „(EC) No 882/2004 ოფიციალური კონტროლის შესახებ, რომელიც ხორციელდება ცხოველის საკვების და სურსათის კანონთან, ცხოველთა ჯანმრთელობის და კეთილდღეობის წესებთან შესაბამისობის დასადაგენად“;
- სურსათის/ცხოველის საკვების უვნებლობის, ვეტერინარიისა და მცენარეთა დაცვის კოდექსი;
- საქართველოს მთავრობის 2010 წლის 25 ივნისის დადგენილებით განისაზღვრა სურსათის უვნებლობის, ვეტერინარიისა და მცენარეთა დაცვის სფეროებში ზედამხედველობის, მონიტორინგისა და სახელმწიფო კონტროლის განხორციელების წესი.

სურსათის უვნებლობის კონტროლი ხორციელდება სურსათის უვნებლობისა და ეტიკეტირების

განსაზღვრულ მოთხოვნებთან შესაბამისობის დასადაგენად. სურსათის უვნებლობის სფეროში სახელმწიფო კონტროლის განხორციელების მექანიზმებია: ინსპექტირება, მონიტორინგი, ზედამხედველობა, დოკუმენტური შემოწმება, სურსათის ნიმუშის აღება.

სურსათში პესტიციდების ნარჩენების დასაშვები მაქსიმალური ზღვარი

რეგულაციით დადგენილია მცენარეთა დაცვის საშუალებებით გამოწვეული ნარჩენების მაქსიმალური ზღვრები, რომელიც ვრცელდება მთელს ევროკავშირის ბაზარზე.

სურსათში პესტიციდების დასაშვებ მაქსიმალურ ზღვრულ ნორმას ადგენს რეგულაცია „EC No 396/2005 პესტიციდების მაქსიმალური ნარჩენი რაოდენობა მცენარეული და ცხოველური წარმოშობის სურსათზე/სურსათში და ცხოველის საკვებზე/საკვებში“. საჭიროზე მეტი რაოდენობით გამოყენებული პესტიციდები საფრთხეს უქმნის ადამიანის ჯანმრთელობას და სიცოცხლეს, ვინაიდან ზედმეტად გამოყენებული პესტიციდი სურსათში აისახება როგორც ნარჩენი, რომელიც წარმოადგენს საფრთხეს სურსათის მომხმარებლისთვის.

სურსათის უვნებლობის, ვეტერინარულ და მცენარეთა დაცვის მოთხოვნები 2020 წლამდე არ ვრცელდება შინამეურნეობებზე და საოჯახო მეურნეობებზე.

ეკონომიკური პოლიტიკის კვლევის ცენტრი (EPRC)
ფალიაშვილის ქ. 85. მეტეხა სატელ. 0162. თბილისი. საქართველო

☎ (995 32) 2 207 305

✉ info@eprc.ge

📧 [@EPRC_Georgia](https://twitter.com/EPRC_Georgia)

📘 **Economic Policy Research Center**

📘 ქართველი ფერმერები/**Georgian Farmers**

🌐 www.eprc.ge

🌐 www.georgianfarmers.wordpress.com